

Briselē, 25.5.2016.
COM(2016) 288 final

**KOMISIJAS PAZIŅOJUMS EIROPAS PARLAMENTAM, PADOMEI, EIROPAS
EKONOMIKAS UN SOCIĀLO LIETU KOMITEJAI UN REĢIONU KOMITEJAI**

Tiešsaistes plaformas un digitālais vienotais tirgus

Eiropas izdevības un uzdevumi

{SWD(2016) 172 final}

1. IEVADS

Tiešsaistes platformas pēdējo divu desmitgažu laikā ir būtiski mainījušas digitālo ekonomiku un mūsdienu digitālajā sabiedrībā nodrošina daudzus ieguvumus. Tām ir liela nozīme “digitālās vērtības” radīšanā, kura veido ES nākotnes ekonomiskās izaugsmes pamatu, tādējādi tās ir ļoti svarīgas digitālā vienotā tirgus darbībai.

Paziņojumā par digitālā vienotā tirgus (VDT) stratēģiju¹ Komisija apņēmas veikt visaptverošu novērtējumu par platformu nozīmi, tostarp kopīgajā ekonomikā, un tiešsaistes starpniekiem. Pēc tam Komisija organizēja vairākus darbseminārus un pētījumus², kā arī plaša mēroga sabiedrisko apspriešanu, kuras laikā tika saņemts liels skaits atbilžu.

Šim paziņojumam ir divējāds mērķis:

1. Aprakstīt tiešsaistes platformu novērtējumā apzinātos galvenos aspektus.
2. Iepazīstināt ar Komisijas nostāju gan attiecībā uz tiešsaistes platformu piedāvātājām inovācijas iespējām, gan attiecībā uz to radītajiem regulatīvajiem sarežģījumiem, un izklāstīt tās pieeju, kā atbalstīt platformu turpmāko attīstību Eiropā.

Šim paziņojumam ir pievienots dienestu darba dokuments un kopsavilkuma ziņojums par sabiedriskās apspriešanas rezultātiem, kurā ir sniegta papildu analīze un pierādījumi turpmāk minēto priekšlikumu pamatošanai³.

2. TIEŠSAISTES PLATFORMA AUGOŠĀ NOZĪME DIGITĀLAJĀ EKONOMIKĀ

Tiešsaistes platformas atšķiras pēc to veida un lieluma un attīstās tādā ātrumā, kāds nav novērots nevienā citā ekonomikas nozarē. Šobrīd tās aptver visdažādākās darbības jomas, tostarp⁴ tiešsaistes reklāmas platformas, tirdzniecības vietas, meklēšanas rīkus, sociālos medijus un radošā satura tirdzniecības vietas, lietotņu izplatīšanas platformas, sakaru pakalpojumus, maksājumu sistēmas un sadarbīgās ekonomikas platformas.

Tiešsaistes platformām ir kopīgas dažas svarīgas un specifiskas īpašības. Jo īpaši:

- tās spēj radīt un veidot jaunus tirgus un sacensties ar tradicionālajiem, organizēt jaunas līdzdalības vai saimnieciskās darbības formas, pamatojoties uz liela datu apjoma vākšanu, apstrādi un rediģēšanu,
- tās darbojas daudzpusīgos tirgos, taču tām ir atšķirīga kontroles pakāpē pār lietotāju grupu tiešo mijiedarbību,
- tās lietderīgi izmanto “tīklošanas efektu”, kas plašākā izpratnē nozīmē, ka pakalpojuma vērtība palielinās līdz ar lietotāju skaitu,

¹ COM (2015) 192 final.

² Tas ietver Komisijas Kopīgā pētniecības centra veiktu tiešsaistes platformu ekonomisko pētījumu, divus Eiropas barometra pētījumus par tiešsaistes platformu ietekmi, Eiropas Politiskās stratēģijas centra rīkoto noklausīšanos par tiešsaistes platformām, kā arī daudzu apspriešanos ar akadēmiskajām aprindām un citām ieinteresētajām pusēm secinājumus, uz kuru pamata tika izstrādāts šis paziņojumam pievienotais Komisijas dienestu darba dokuments. Papildu pētījumi notiks 2016. gada otrajā pusgadā.

³ SWD(2016) 172 final.

⁴ Daži piemēri: Google's AdSense, DoubleClick, eBay un Amazon Marketplace, Google un Bing Search, Facebook un YouTube, Google Play un App Store, Facebook Messenger, PayPal, Zalando marketplace un Uber.

- savu lietotāju tūlītējai un neapgrūtinātai sasniegšanai tās bieži izmanto informācijas un komunikācijas tehnoloģijas,
- tām ir galvenā nozīme digitālās vērtības radīšanā, proti, tās iegūst nozīmīgas vērtības (tostarp ar datu apkopošanas palīdzību), veicina jauna veida saimnieciskās darbības iespējas un rada jaunas stratēģiskas sakarības.

Šīs tiešsaistes platformu īpatnības ir nodrošinājušas daudzas svarīgas priekšrocības digitālajai ekonomikai un sabiedrībai. Tiešsaistes platformas sekmē efektivitātes ieguvumus un piesaista datvirzītu inovāciju⁵. Tās paplašina izvēles iespējas patērētājiem, tādējādi veicinot nozares konkurētspējas uzlabošanos un paaugstinot patērētāju labklājību.

Tiešsaistes platformas arī piedāvā iespēju palielināt iedzīvotāju līdzdalību sabiedriskajā dzīvē un demokrātijas veicināšanā, jo tās atvieglo piekļuvi informācijai, jo īpaši jaunākajām paaudzēm⁶ un pāri valstu robežām⁷.

Tomēr digitālās ekonomikas pieaugošais svarīgums kopā ar platformu ekosistēmu daudzveidīgumu un straujo mainīgumu rada arī jaunus politikas un regulējuma uzdevumus. Šis paziņojums ir veltīts gan inovācijas, gan izaugsmes aspektam, kā arī tajā ir aplūkoti ar regulējumu saistītie uzdevumi.

3. ATBILSTOŠU APSTĀKĻU RADĪŠANA, LAI PIESAISTĪTU UN NOTURĒTU JAUNUS TIEŠSAISTES PLATFORMU INOVATORUS UN VEICINĀTU TO IZAUGSMI

Eiropā ir radītas vairākas globāli konkurētspējīgas platformas, piemēram, *Skyscanner* un *BlaBlaCar*. Tomēr kopumā ES šobrīd veido tikai 4 % lielāko tiešsaistes platformu kopējās tirgus kapitalizācijas: lielākā daļa platformu ir radīta ASV un Āzijā⁸.

Platformu ekonomika rada lielas inovācijas iespējas Eiropas jaunuzņēmumiem, kā arī jau strādājošiem tirgus dalībniekiem jaunu saimnieciskās darbības modeļu, preču un pakalpojumu izstrādei. Eiropā ir plaukstoša jaunuzņēmumu vide ar dinamiskiem uzņēmējiem, kuri mērķtiecīgi meklē jaunas iespējas sadarbīgajā ekonomikā, enerģētikā, veselības aprūpē, banku pakalpojumos, radošā satura un daudzās citās jomā. Piemēram, Eiropas izstrādātāju radītās lietotnes vadošajās lietotņu izplatīšanas platformās nodrošina 30 % ieņēmumu visā pasaulē⁹.

Jaunu tiešsaistes platformu Eiropā noturēšanai, izaugsmei un sekmēšanai ir būtiski izstrādāt atbilstošus regulatīvā satvara noteikumus un radīt pareizo vidi.

⁵ Par datvirzītas inovācijas piedāvātajām iespējām skatīt arī Eiropas Komisijas paziņojumu "Ceļā uz plaukstošu ekonomiku, kura balstīta uz datiem", COM(2014) 442 final.

⁶ Plašāku informāciju skatīt ziņojumā par 2015. gada sabiedrisko apspriešanu "EU Citizenship: Share your opinion on our common values, rights and democratic participation" (pieejams http://ec.europa.eu/justice/citizen/document/files/2015_public_consultation_booklet_en.pdf), 10. lpp. No 2170 respondentiem lielāko grupu veidoja 18–30 gadus jauni cilvēki (29 %). Skatīt arī: Eurobarometra 2014. gada rudens apsekojums par mediju izmantošanu ES.

⁷ Deviņi no desmit respondentiem (91 %) sabiedriskajā apspriešanā par ES pilsonību uzskatīja, ka pārrobežu piekļuve politiskajai informācijai ļaus ES pilsoņiem formulēt skaidrākus viedokļus par jautājumiem, kas saistīti ar demokrātiju Eiropā. http://ec.europa.eu/justice/citizen/document/files/2015_public_consultation_booklet_en.pdf, 10. lpp.

⁸ Skatīt SWD(2016) 172 final.

⁹ Plum (2016.). "A policy toolkit for the app economy – where online meets offline".

Svarīgākais priekšnosacījums šajā saistībā ir funkcionējoša digitālā vienotā tirgus izveide, novēršot šķēršļus, kas traucē uzņēmumiem ātri ienākt un izvērsties Eiropā, lai tie neizvēlētos citu vietu. Iecerētajā Eiropas programmā par sadarbīgo ekonomiku šajā sakarā būs sniegtas norādes par piemērojamajiem ES tiesību aktiem un ieteikumi dalībvalstīm ar mērķi sekmēt sadarbīgās ekonomikas līdzsvarotu attīstību.

Nesen pieņemtajā Eiropas rūpniecības digitalizācijas stratēģijā¹⁰ ir apzināti daudzi pasākumi, kas palīdzēs īstenot šīs ieceres. Tie ietver ieguldījumus pasaules līmeņa datu un skaitļošanas infrastruktūrā zinātnei un inovācijai, proti, ir iecerēts Eiropas digitālās inovācijas jaudas pilnveidē ieguldīt 50 miljardus EUR publiskā un privātā sektora līdzekļu. Šajā paketē ir arī paredzēti pasākumi, kas veltīti racionālai standartizācijai ar mērķi veicināt nepieciešamo pārrobežu un starpnozaru sadarbību.

Šobrīd jau tiek īstenotas vairākas iniciatīvas pētniecības jomā un citi īpaši finansēšanas pasākumi, lai atbalstītu inovatīvu, platformbalstītu ekosistēmu izveidi. Tas ietver piekļuves nodrošināšanu ātrgaitas internetam visā ES¹¹ un atbalstu atvērtajām pakalpojumu platformām¹². Šajā kontekstā Komisija uzskata, ka ir jāsāk pārdomāt, kā nākotnes tīmekli varētu izveidot par spēcīgu, atvērtu, uz lietotāju vērstu sadarbīgu platformu ekosistēmu, jo īpaši ar programmas “Apvārsnis 2020” palīdzību¹³.

Visbeidzot, tādos projektos kā “Startup Europe” iniciatīva¹⁴ tiek nodrošinātas konsultācijas un finansējums, šādi paverot jaunuzņēmumiem iespējas eksperimentēt un attīstīties.

Kopumā tiešsaistes platformas sekmē digitālās vērtības radīšanu, kas nodrošinās ekonomisko izaugsmi digitālajā vienotajā tirgū. To svarīgums nozīmē, ka konkurētspējīgu ES balstītu platformu rašanās veicināšana un atbalstīšana ir obligāts nosacījums Eiropai gan ekonomiskā, gan stratēģiskā izpratnē.

4. LĪDZSVAROTS REGULATĪVAIS SATVARS TIEŠSAISTES PLATFORMĀM DIGITĀLAJĀ VIENOTAJĀ TIRGŪ

Pareizam digitālās ekonomikas regulatīvajam satvaram jāatvieglo platformu saimnieciskās darbības modeļa turpmākā ilgtspējīgā attīstība un izvēršana Eiropā.

Pirmkārt, lai Eiropa varētu pilnā apmērā izmantot platformu ekonomikas priekšrocības un sekmēt Eiropas platformu jaunuzņēmumu izaugsmi, ir acīmredzams, ka vienotajā tirgū nevar pastāvēt 28 atšķirīgi tiešsaistes platformu darbību regulējošo noteikumu kopumi. Atšķirīgi valstu vai pat vietējie noteikumi tiešsaistes platformām rada nenoteiktību ekonomikas dalībniekiem, ierobežo digitālo pakalpojumu pieejamību un mulsina lietotājus un uzņēmējus. ES līmenī saskaņoti noteikumi, piemēram, nesen pieņemtā Vispārīgā datu

¹⁰ Skatīt: Eiropas Komisijas paziņojums “Eiropas rūpniecības digitalizācija. Digitālā vienotā tirgus priekšrocību izmantošana pilnā apmērā”, COM(2016) 180 final.

¹¹ Digitālā infrastruktūra ir viena no vissvarīgākajām nozarēm, kurai ir nepieciešams mērķtiecīgs Eiropas Stratēģisko investīciju fonda atbalsts, skatīt: <http://www.eib.org/efsi/what-is-efsi/index.htm>. Inovācija un pētniecība, kā arī digitālā programma ir divas no četrām Eiropas Reģionālās attīstības fonda prioritārajām investīciju jomām (tostarp infrastruktūra), skatīt: http://ec.europa.eu/regional_policy/en/funding/erdf/.

¹² Viens no piemēriem ir atvērta koda FIWARE programmatūras ekosistēmas projekts, kam ir piešķirts atbalsts no ES Nākotnes interneta projekta. Tā uzdevums ir “veidot atvērtu ilgtspējīgu ekosistēmu atbilstoši publiskiem īstenošanā balstītiem programmatūras platformas standartiem, par kuriem nav jāveic autoratlīdzību maksājumi, kuri atvieglos jaunu viedo lietotņu izstrādi daudzās nozarēs”. <https://www.fiware.org/>.

¹³ Komisija ierosinās uzsākt darbu pie nākamās paaudzes tīmekļa pētniecības iniciatīvas elementiem, ieskaitot sabiedrisko apspriešanu.

¹⁴ Skatīt: <https://ec.europa.eu/digital-single-market/en/startup-europe>.

aizsardzības regula¹⁵ un Tīklu un informācijas drošības direktīva¹⁶ ir svarīgi inovatīvu platformu izaugsmes sekmēšanai un ātrai izvērsšanai.

Otrkārt, uz tiešsaistes platformām attiecas jau esošie ES noteikumi tādās jomās kā konkurence, patērētāju aizsardzība, personas datu aizsardzība un vienotā tirgus brīvības. Lai panāktu, ka visu dalībnieku starpā valda godīga konkurence, ir svarīgi nodrošināt šo noteikumu ievērošanu visās iesaistītajās platformās. Tas radīs gan uzņēmēju, gan plašākas sabiedrības uzticēšanos, lai varētu bez bažām izmantot tiešsaistes platformas.

Izšķirīga nozīme ir efektīvai īstenošanai. Platformu pārrobežu raksturs nozīmē, ka īstenošanai ir nepieciešama laba sadarbība starp attiecīgajām iestādēm, piemēram, kā ir iecerēts ar Regulas par sadarbību patērētāju tiesību aizsardzības jomā reformu¹⁷ un paredzēts Vispārīgajā datu aizsardzības regulā. Liela nozīme būs arī publisko iestāžu spējai efektīvi reaģēt uz jaunām un, iespējams, nelabvēlīgām tirgus un tehnoloģiskajām norisēm un uzņēmējdarbības modeļiem. Tas varētu ietvert ieguldījumus jaunās tehnoloģijās publiskas darbības atbalstam, tostarp lielo datu analīzē, lai iegūtu pilnīgāku informāciju par tiešsaistes platformu ekosistēmām¹⁸, kas būtu daļa no plašākiem pasākumiem ar kuriem veido datvirzītu publisko sektoru¹⁹. Komisija kopā ar dalībvalstīm un platformām turpinās pētīt, kā varētu vislabāk sasniegt šos mērķus.

Treškārt, nepieciešamība sekmēt platformu nozīmi inovācijā nozīmē, ka jebkādiem piedāvātajiem ES mēroga regulējuma pasākumiem jārisina tikai skaidri apzinātas problēmas, kas saistītas ar konkrētu tiešsaistes platformu veidu vai darbību atbilstoši labāka regulējuma principiem. Šādai uz problēmām orientētai sarežģījumos pieejai jāsaucas ar izvērtējumu, vai pastāvošais regulējums joprojām ir atbilstošs. Sadarbīgā ekonomika ir labs piemērs tam, ka noteikumi, kuri ir izstrādāti, orientējoties uz tradicionālajiem un nereti vietēja mēroga pakalpojumiem, var apgrūtināt tiešsaistes platformu uzņēmējdarbības modeļus. Šim jautājumam būs veltīts gaidāmais Komisijas Paziņojums par sadarbīgo ekonomiku.

Visbeidzot, var būt lietderīgi principos balstīti²⁰ pašregulējuma/kopregulējuma pasākumi, tostarp nozares rīki, ar ko nodrošina juridisko prasību un attiecīgu uzraudzības mehānismu piemērošanu. Ja to pamatā ir pienācīgi uzraudzības mehānismi, ar tiem var nodrošināt pareizu līdzsvaru starp paredzamību, elastīgumu, efektivitāti un nepieciešamību izstrādāt arī nākotnes prasībām atbilstošus risinājumus.

Komisija, izstrādājot pasākumus saistībā ar tiešsaistes platformu aspektiem, parasti ņems vērā šādus principus:

- **vienādi darbības noteikumi salīdzināmiem digitālajiem pakalpojumiem;**
- **tiešsaistes platformu atbildīga darbība, lai aizsargātu pamatvērtības;**

¹⁵ Regula (ES) Nr. 2016/679.

¹⁶ Saskaņota ar Eiropas Parlamentu un Padomi 2015. gada 7. decembrī pēc Komisijas 2013. gada priekšlikuma saņemšanas: COM/2013/048 final – 2013/0027 (COD).

¹⁷ Regula (ES) Nr. 2006/2004.

¹⁸ Skatīt Kopīgā pētniecības centra/Perspektīvo tehnoloģiju pētījumu institūta Digitālās ekonomikas darba dokumentu "Tiešsaistes platformu ekonomiskās politikas perspektīva" (An economic policy perspective on online platforms), 2016.

¹⁹ ESAO Ministru 2015. gada Helsinku deklarācija: "Mēs turpināsim izziņāt jaunu digitālo rīku un lielapjoma datu stratēģisku izmantošanu, lai veidotu datus balstītu publisko sektoru", skatīt: <http://www.oecd.org/governance/ministerial/chair-summary-2015.pdf>.

²⁰ Komisija ir publicējusi paraugprakses principus: <https://ec.europa.eu/digital-single-market/en/news/principles-better-self-and-co-regulation-and-establishment-community-practice>.

- caurskatāmība un godīgums lietotāju uzticības saglabāšanai un inovācijas nodrošināšanai;
- atvērti un nediskriminējoši tirgi datvirzītā ekonomikā.

Nākamajā nodaļā ir aprakstīts, kā Komisija ir iecerējusi šos principus iestrādāt politikā.

5. PLATFORMU ATTĪSTĪBAS ES GALVENO PRINCIPU IEVIEŠANA

i) *Nodrošināt vienlīdzīgus darbības noteikumus salīdzināmiem digitālajiem pakalpojumiem*

Tiek prognozēts, ka tūlītējās ziņojumapmaiņas (“Over-the-top” jeb OTT tehnoloģija) tirgus daļa kopējā ziņojumapmaiņas tirgū 2020. gadā sasniegs 90 %²¹.

Sabiedriskajā apspriešanā par elektronisko sakaru regulējuma satvara novērtēšanu un pārskatīšanu lielākā daļa respondentu, tostarp daudzas dalībvalstis, operatoru asociācijas, lielākā daļa tirgus dalībnieku un pārdevēju, pauda viedokli, ka patērētājiem OTT pakalpojumi ir tradicionālo telesakaru pakalpojumu funkcionāls aizstājējs²².

Sabiedriskajā apspriešanā respondenti no dažādām ieinteresēto personu grupām pauda viedokli, ka būtu nepieciešams koncentrēties uz specifiskām tiešsaistes platformu darbībām un nodrošināt vienlīdzīgus darbības noteikumus²³.

Tiešsaistes platformās balstītu uzņēmējdarbības modeļu konkurence mudina tradicionālos tirgus dalībniekus inovēt un uzlabot sniegumu. Daudzas tiešsaistes platformas ir sāncenses ierastajiem uzņēmējdarbības modeļiem un piedāvā pakalpojumus, kurus lietotāji arvien biežāk uzskata par līdz šim ierasti sniegto pakalpojumu aizstājējiem. Spilgts piemērs ir OTT tiešsaistes sakaru pakalpojumu sniedzēji, jo tie arvien vairāk konkurē ar tradicionālajiem telesakaru pakalpojumu sniedzējiem²⁴. Tomēr uz šiem jaunajiem pakalpojumiem vēl joprojām neattiecas tādi paši noteikumi kā uz tradicionālajiem telesakaru pakalpojumiem.

To, kas uzskatāms par salīdzināmu pakalpojumu, nosaka publiskās politikas konteksts. Dažā nolūkā (piemēram, sakaru drošība un konfidencialitāte) var būt nepieciešams aptver visus pakalpojumus, kuri atvieglo interaktīvu komunikāciju starp to lietotājiem; savukārt citos gadījumos gala lietotāji ar publisko resursu (piem., tālruņa numuru) izmantošanu var saistīt zināmas garantijas, piemēram, pakalpojumu kvalitātes nodrošināšanu vai netraucētus starpsavienojumus starp dažādiem pakalpojumu sniedzējiem.

Vienlīdzīgu darbības noteikumu nodrošināšanai attiecīgajās jomās jāklūst par digitālā vienotā tirgus pamatprincipu. Lai vienlīdzīgus darbības noteikumus ieviestu, var būt nepieciešams vienkāršot, modernizēt un atvieglot pastāvošo regulējumu. Šādas

²¹ [http://www.europarl.europa.eu/RegData/etudes/STUD/2015/569979/IPOL_STU\(2015\)569979_EN.pdf](http://www.europarl.europa.eu/RegData/etudes/STUD/2015/569979/IPOL_STU(2015)569979_EN.pdf).

²² Skatīt kopsavilkuma ziņojumu: http://ec.europa.eu/newsroom/dae/document.cfm?doc_id=15294.

²³ Skatīt kopsavilkuma ziņojumu par sabiedrisko apspriešanu par tiešsaistes platformām.

²⁴ Dažiem šādiem tiešsaistes sakaru pakalpojumiem (piemēram, kuru uzņēmējdarbības modeļa pamatā ir ienākumu gūšana no reklāmas vai datu vākšanas) ir platformām raksturīgās īpašības, piemēram, tie darbojas daudzpusīgos tirgos un lietderīgi izmanto “tīklošanas efektu”.

modernizācijas laikā jācenšas izvairīties no nesamērīga sloga radīšanas jaunažiem, kā arī tradicionālajiem uzņēmējdarbības modeļiem.

Pamatprincips ir šāds: salīdzināmiem digitālajiem pakalpojumiem ir jāpiemēro vienādi vai līdzīgi noteikumi, pienācīgi apsverot iespējas samazināt pastāvošā regulējuma darbības jomu un apmēru. Komisija, pārskatīdama ES noteikumus par telekomunikāciju uzņēmumiem (tas jāpaveic vēl 2016. gadā), vērtē iespēju piedāvāt īpašu pielāgotu priekšlikumu kopumu, kas paredz zināmu deregulāciju (ņemot vērā atsevišķus noteikumus, kuri šobrīd ir piemērojami tikai tradicionālajiem elektronisko sakaru pakalpojumiem, piemēram, dažiem universālā pakalpojuma pienākumiem), vienlaicīgi vajadzības gadījumā piemērojot ierobežotāku konkrēti sakaru jomai paredzētu noteikumu kopumu visiem attiecīgajiem un salīdzināmiem pakalpojumiem, tostarp tiem, kurus piedāvā OTT pakalpojumu sniedzēji.

2016. gadā pārskatot E-privātuma direktīvu, Komisija apsvērs tās darbības jomas vienkāršošanu un precizēšanu, kā arī dažu tās noteikumu, piemēram, par konfidencialitāti, iespējamo piemērošanu arī OTT tiešsaistes sakaru pakalpojumiem.

ii) Gādāt par to, ka tiešsaistes platformas darbojas atbildīgi

Katrs trešais tīmekļa lietotājs ir bērns²⁵. Salīdzinājumā ar 2010. gadu 11–16 gadus veciem bērniem šobrīd pastāv par 20 % lielāka iespēja saskarties ar naidīgiem vēstījumiem. Bērni var arī vieglāk piekļūt tiešsaistē izvietotajiem pieaugušajiem paredzētajiem materiāliem, kuriem bieži ir neierobežota piekļuve (23 no 25 populārākajām pieaugušajiem paredzētajām tīmekļa vietnēm, kuras apmeklē tīmekļa lietotāji Apvienotajā Karalistē, piedāvā tūlītēju, bezmaksas un neierobežotu piekļuvi pornogrāfiskiem videoierakstiem)²⁶.

Tikai 2015. gadā vien Apvienotās Karalistes tīmekļa uzraudzības nevalstiskā organizācija "Internet Watch Foundation" apzināja 68 092 unikālos URL, kur atrodams bērnu seksuālas izmantošanas saturs, kurš tiek uzturēts visā pasaulē²⁷.

Apmēram trīs ceturtdaļas no visiem sabiedriskās apspriešanas respondentiem, tostarp lielākā daļa patērētāju, iedzīvotāju un uzņēmumu, aicināja nodrošināt lielāku platformu satura politikas caurskatāmību. Vairāk nekā divas trešdaļas uzskatīja, ka uz dažādām nelegālā satura kategorijām ir jāattiecinā arī atšķirīga politikas pieeja attiecībā uz paziņošanas un rīcības procedūru.

2015. gada jūlijā katru minūti YouTube vietnē tika augšupielādētas vairāk nekā 400 stundas videosatura²⁸. Sabiedriskajā apspriešanās tiesību turētāji no dažādām jomām (mūzika, attēli, preses publikācijas un apraide) norādīja, ka dažas tiešsaistes platformas izmanto viņu

²⁵ "One in Three: Internet Governance and Children's Rights", Sonia Livingstone, John Carr un Jasmina Byrne, 2015. gada novembris.

²⁶ ES bērnu tiešsaistes apsekojums [www.eukidsonline.net/]. Apvienotās Karalistes Televīzijas pēc pieprasījuma uzraudzības iestāde (Authority for Television on Demand) ir konstatējusi, ka vismaz 44 000 sākumskolas vecuma bērni ir piekļuvuši pieaugušajiem paredzētajām tīmekļa vietnēm tikai vienā mēnesī. 2014. gada ziņojums "For adults only? Underage access to online porn".

²⁷ IWF 2015. gada pārskats <https://www.iwf.org.uk/about-iwf/news/post/444-iwf-announce-record-reports-of-child-sexual-abuse-online>. Saskaņā ar novērtējumu 69 % cietušo vecums bija 10 vai mazāk gadu un 1788 cietušo vecums bija divi gadi vai mazāk.

²⁸ Skatīt: <http://www.statista.com/statistics/259477/hours-of-video-uploaded-to-youtube-every-minute/>.

saturu bez atļaujas vai saskaņā ar licences līgumiem, kuros turētāju skatījumā ir iekļauti negodīgi noteikumi.

Platformu nozīme arvien vairāk palielinās saistībā ar daudzu sabiedrības grupu piekļuvi informācijai un saturam. Taču lielāka nozīme ir arī lielāka atbildība.

Pašreizējais E-komercijas direktīvā noteiktais starpnieku pakalpojumu sniedzējiem piemērojamais atbildības režīms tika izstrādāts laikā, kad tiešsaistes platformām vēl nebija mūsdienās raksturīgo īpašību un mēroga. Tomēr ar to tika radīta tehnoloģiski neitrāla regulējuma vide, kas ievērojami atviegloja platformu izvēršanos. Tas daļēji ir saistīts ar to, ka tika saskaņoti dažu veidu tiešsaistes platformu atbrīvojumi no atbildības par nelikumīgu saturu un darbībām, ko tās nevar ne kontrolēt, ne noskaidrot²⁹. Lai gan tika paustas zināmas bažas par atbildības aspektiem, apspriešanas laikā izskanēja plašs atbalsts pašreizējiem E-komercijas direktīvā paredzētajiem principiem³⁰.

Ņemot vērā šos apstākļus, Komisija uzturēs līdzsvarotu un paredzamu tiešsaistes platformu atbildības režīmu. Tas ir izšķirīgi digitālās ekonomikas turpmākajai attīstībai ES un ieguldījumu piesaistīšanai platformu ekosistēmās. Vienlaikus ir apzināti daudzi konkrēti jautājumi saistībā ar nelikumīgu un kaitīgu saturu un darbībām tiešsaistē, ko ir nepieciešams atrisināt, lai šāda pieeja būtu ilgtspējīga.

Pirmais jautājums ir saistīts ar nepilngadīgajiem kaitīga satura un naida runas izplatīšanos tiešsaistes videoierakstu koplietošanas platformās. Bērni videoierakstu koplietošanas platformās arvien vairāk saskaras ar kaitīgu saturu,³¹ tāpat arī ļoti nopietna problēma ir kūdīšana uz vardarbību vai naidu, izmantojot tiešsaistes audiovizuālos materiālus. Komisija ir pievērsusies šai problēmai un Audiovizuālo mediju pakalpojumu direktīvas grozījumi paredz minētajai jomai domātu īpašu regulējumu.

Otrais jautājums ir saistīts ar ieņēmumu sadali par tāda satura izmantošanu, kuru aizsargā autortiesības. Ir radušies jauni tiešsaistes satura izplatīšanas veidi, kuru dēļ var kļūt plaši pieejams autortiesībām aizsargāts saturs, ko augšupielādējuši galalietotāji. Lai gan šie pakalpojumi piesaista arvien vairāk lietotāju un gūst ekonomisku labumu no satura izplatīšanas, aug bažas par to, vai dažu šādu jauno tiešsaistes satura izplatīšanas veidu radītā vērtība tiek godīgi sadalīta starp izplatītājiem un tiesību turētājiem. Komisija plāno risināt šo sarežģītību, izstrādājot īpašu nozares regulējumu autortiesību jomā. Komisija arī centīsies risināt jautājumu par to, lai satura radītāji saņemtu godīgu atlīdzību attiecībās ar citām pusēm, kuras radīto saturu izmanto, tostarp ar tiešsaistes platformām³². Intelektuālā īpašuma tiesību īstenošanas novērtēšanas un modernizēšanas kontekstā Komisija izvērtēs, kāda var būt starpnieku loma intelektuālā īpašuma tiesību aizsardzībā, tostarp saistībā ar viltotām precēm, un apsvērs, vai negrozīt īstenošanas tiesisko regulējumu. Komisija arī turpinās sadarboties ar platformām, lai izveidotu un izmantotu brīvprātīgus sadarbības mehānismus,

²⁹ Direktīva 2000/31/EK.

³⁰ Lielākā daļa individuālo lietotāju, satura augšupielādētāju un starpnieku uzskata, ka atbildības režīms atbilst mērķiem, savukārt respondenti, kuri nav apmierināti ar pašreizējo režīmu (tiesību turētāji, to apvienības un paziņojumu sniedzēji), uzskata to par nepietiekami skaidru vai slikti ieviestu, skatīt kopsavilkuma ziņojumu par sabiedrisko apspriešanu par tiešsaistes platformām.

³¹ ES apsekojums par bērniem tiešsaistē:

<http://www.lse.ac.uk/media@lse/research/EUKidsOnline/EU%20Kids%20III/Reports/Intheirownwords020213.pdf>.

³² Daļa no notiekošā novērtējuma par nepieciešamību palielināt juridisko noteiktību, caurskatāmību un līdzsvaru sistēmā, kas regulē autoru un izpildītāju atlīdzību ES, COM(2015) 626 final.

kuru mērķis ir tiem, kas nodarbojas ar intelektuālā īpašuma tiesību pārkāpšanu komerciālā nolūkā, liegt iespējas gūt ieņēmumus no savām nelikumīgajām darbībām; te tika ievērota pieeja “seko naudai”.

Treškārt, ir svarīgas jomas, piemēram, kūdīšana uz terorismu, bērnu seksuāla izmantošana un naida runas, kur visu veidu tiešsaistes platformas jānudina veikt efektīvākus brīvprātīgus pasākumus, lai samazinātu saskari ar nelikumīgu vai kaitīgu saturu. Nozares dalībnieki šajā saistībā jau ir uzsākuši daudzas vērtīgas iniciatīvas. Dialogs ar IT uzņēmumiem par ētikas kodeksa izstrādi attiecībā uz nelikumīgām naida runām tiešsaistē, ES Tīmekļa forums pret teroristiska rakstura saturu un Uzņēmumu vadītāju apvienība tīmekļa veidošanai par bērniem drošu vietu (*CEO Coalition to make the internet a better place for children*) ir svarīgi piemēri daudzu ieinteresēto pušu iesaistei ar mērķi rast kopīgus risinājumus nelikumīgu vai kaitīgu tiešsaistē izvietotu materiālu brīvprātīgai atklāšanai un apkarošanai. Tā kā tiešsaistes platformas turpina paplašināties un izvērsties arī citās nozarēs, šie centieni jāturpina un jāvirza visā ES, lai pastiprinātu to labvēlīgo nozīmi sabiedrībā.

Ceturtkārt, daudzas tiešsaistes platformas sabiedriskajā apspriešanā pauda bažas, ka brīvprātīgu pasākumu ieviešanas dēļ uz tām vairs neattieksies E-komercijas direktīvā starpniekiem paredzētie atbrīvojumi no atbildības. Tāpēc, lai tiešsaistes platformas varētu piekopt iedarbīgāku pašregulāciju, ir svarīgi tām dot lielāku skaidrību par minētajā direktīvā paredzēto starpnieku atbrīvošanu no atbildības jebkādu šādu brīvprātīgu pasākumu kontekstā.

Visbeidzot, ir nepieciešams uzraudzīt pastāvošo paziņošanas un rīcības procedūru, lai nodrošinātu starpnieku atbildības režīma saskaņotību un efektivitāti. Pirms apsvērt iniciatīvas ierosināšanu, Komisija vispirms novērtēs, kādi rezultāti ir pašlaik notiekošajām reformām: Audiovizuālo mediju pakalpojumu direktīvas pārskatīšanai, autortiesību regulējuma pārskatīšanai un brīvprātīgajām iniciatīvām (piemēram, ES Tīmekļa forumam).

Komisija **saglabās pastāvošo starpnieku atbildības režīmu**, un tajā pašā laikā attiecībā uz regulējumu izmantos nozarei specifisku un uz problēmjautājumiem orientētu pieeju:

- ar priekšlikumu **par Audiovizuālo mediju pakalpojumu direktīvas precizēšanu**, kas tiks iesniegts kopā ar šo paziņojumu, **Komisija ierosinās videoierakstu koplietošanas platformām ieviest** pasākumus nepilngadīgo aizsardzībai pret kaitīgu saturu un ikvienas personas aizsardzībai pret kūdīšanu uz naidu,

- ar nākamo **autortiesību regulējuma paketi**, kas tiks pieņemta 2016. gada rudenī, Komisija centīsies panākt, ka tiek taisnīgāk sadalīta vērtība, ko rada tiešsaistes platformas, tiešsaistē izplatīdamas ar autortiesībām aizsargātu saturu.

Jau 2016. gadā Komisija **intensīvāk mudinās tiešsaistes platformas ieviest koordinētu ES mēroga pašregulējumu**. Tā regulāri izvērtēs šādu brīvprātīgo pasākumu efektivitāti un pilnīgumu ar mērķi noskaidrot, vai ir nepieciešami papildī pasākumi, un nodrošināt, ka netiek ierobežota lietotāju pamattiesību īstenošana.

Komisija 2016. gada otrajā pusgadā pētīs nepieciešamību izstrādāt vadlīnijas **par tiešsaistes platformu atbildību, ieviešot brīvprātīgus labticīgus pasākumus**, ar kuriem apkaro nelikumīgu saturu tiešsaistē.

Komisija izvērtēs, vai ir vajadzīgas **oficiālas paziņošanas un rīcības procedūras**, cita starpā ņemot vērā, kādus rezultātus devusi audiovizuālo mediju un autortiesību regulējuma precizēšana, kā arī pašlaik īstenotās pašregulējuma un kopregulējuma iniciatīvas.

iii) Palielināt uzticēšanos, caurskatāmību un godīgumu

- Iedzīvotāju un patērētāju informēšana un to ietekmes palielināšana

2016. gada Eiropabarometra apsekojums par tiešsaistes platformām³³ liecina, ka 72 % patērētāju, kas iesniedza atbildes, uztrauc datu vākšana par viņiem vai viņu darbību. 72 % arī uzskatīja, ka tiešsaistes platformu darbību nepieciešams regulēt, lai ierobežotu to, kādā mērā tās lietotājiem rāda atšķirīgus rezultātus, pamatojoties uz datiem, kas ir savākti par lietotāju darbību. Vienlaikus 56 % patērētāju, kuri iesniedza atbildes, norādīja, ka viņi neizlasa tiešsaistes platformu noteikumus un nosacījumus.

Vairāk nekā 75 % respondentu, kuri pārstāv plašu sabiedrību³⁴, uzskata, ka ir nepieciešama lielāka caurskatāmība, jo īpaši par to, kā platformu saņemtā atlīdzība ietekmē meklēšanas rīka rezultātu uzskaitījumu, par pakalpojumu vai preču faktiskā piegādātāja identificēšanu un par iespējami maldinošām praksēm, tostarp neīstām atsauksmēm.

Piekluve datiem palielina efektivitāti un inovāciju tirgū, taču tā var arī palīdzēt glābt dzīvības, uzlabot izglītību, pārvaldes pakalpojumus un politikas izstrādi. Nākotnes tīmeklis nespēs gūt panākumus, ja tiešsaistes platformas neņemtos lietotāju uzticēšanos un neievēros visus piemērojamos tiesību aktus, patērētāju un citu lietotāju likumīgās intereses³⁵. Nesen pieņemtie pārskatītie ES noteikumi par piekļuvi personas datiem un to apstrādi jau ietver svarīgus noteikumus par lietotāju labāku informēšanu un aizsardzību saistībā ar personas datu vākšanu, proti, ir noteikta prasība par skaidru piekrišanu šādām darbībām un ieviesti jauni principi, piemēram, automātiska datu aizsardzība un apzināta datu aizsardzība.

Tomēr lielai sabiedrības daļai joprojām ir bažas par datu vākšanu, un tā uzskata, ka ir nepieciešama lielāka caurskatāmība. Tiešsaistes platformām jāreaģē uz šādām bažām, proti, jāinformē lietotāji atbilstoši ES datu aizsardzības regulējumam par to, kādi personas dati tiek vākti, kā tos koplieto un izmanto³⁶. Vispārīgā izpratnē šis jautājums skar to, kādā veidā lietotāji sevi identificē, lai piekļūtu tiešsaistes platformām un pakalpojumiem. Ir atzīts, ka liels skaits lietotājvārdu un parolu kombināciju ir gan neērts, gan rada drošības risku. Tomēr

³³ Eiropabarometra īpašais apsekojums Nr. 447 par tiešsaistes platformām (2016. g.).

³⁴ Skatīt kopsavilkuma ziņojumu par sabiedrisko apspriešanu par tiešsaistes platformām.

³⁵ Tikai 22 % eiropiešu pilnībā uzticas uzņēmumiem, piemēram, meklēšanas rīkiem vai sociālajiem tīkliem, skatīt: Eiropabarometra īpašais apsekojums Nr. 359 "Attieksme pret datu aizsardzību un elektronisko identitāti Eiropas Savienībā." Augsts uzticības līmenis vienlaikus ir būtisks datos balstītai ekonomikai, skatīt: Eiropas Komisijas paziņojums "Ceļā uz plaukstošu ekonomiku, kura balstīta uz datiem", COM(2014) 442 final

³⁶ Šobrīd Direktīva 95/46/EK un 2002/58/EK un Vispārīgā datu aizsardzības regula, tiklīdz tā būs piemērojama. VDAD tika pieņemta 2016. aprīlī kopā ar Padomes un Eiropas Parlamenta Direktīvu par personu aizsardzību attiecībā uz personas datu apstrādi, ko veic kompetentās iestādes, lai novērstu, izmeklētu, atklātu noziedzīgus nodarījumus vai sauktu pie atbildības par tiem.

izplatītā prakse, kad vienas platformas profils tiek izmantots, lai piekļūtu citām tīmekļa vietnēm un pakalpojumiem, bieži ir saistīta ar necaurskatāmu informācijas apmaiņu un personas datu savstarpēju sasaistīšanu starp dažādām tiešsaistes platformām un tīmekļa vietnēm. Vienkāršas un drošas identifikācijas risinājums patērētājiem varētu būt iespēja izvēlēties akreditācijas datus, kurus viņi paši vēlas izmantot, lai identificētos vai autentificētos. Jo īpaši tiešsaistes platformām būtu jāpieņem akreditācijas dati, kurus izsniedz vai atzīst nacionālās publiskās iestādes, piemēram, elektroniskie vai mobilie identitātes dati, valstu izdotās personas apliecības vai banku kartes.

Lielāka caurskatāmība lietotājiem ir nepieciešama arī lai izprastu, kā viņiem piedāvātā informācija tiek filtrēta, veidota vai personalizēta, īpaši, ja šāda informācija ir pamatā lēmumam par kā iegādi vai ietekmē līdzdalību pilsoniskajā vai demokrātiskajā dzīvē. Ja patērētāji ir pienācīgi informēti par tiešsaistē redzamo vai patērēto produktu raksturu, tas palīdz efektīvai tirgu darbībai un veicina patērētāju labklājību.

Preču un pakalpojumu tiešsaistes vērtējumi un atsauksmes ir patērētājiem noderīgas un sniedz tiem lielāku noteikšanu, taču tām jābūt uzticamām un brīvām no jebkādiem aizspriedumiem vai manipulācijām. Labs daudzās sabiedriskajā apspriešanā sniegtajās atbildēs minēts piemērs ir neīstas atsauksmes: uzticības zaudēšana var gan apdraudēt pašas platformas uzņēmējdarbības modeli, gan novest pie plašākas uzticības zaudēšanas³⁷.

Visbeidzot, pastāvošās ES patērētāju aizsardzības un tirgvedības tiesību normas jau nosaka, ka tiešsaistes platformām jābūt caurskatāmām un ka tās nedrīkst maldināt patērētājus, piemēram, attiecībā uz sponsorētiem meklēšanas rezultātiem un tiešsaistes novērtējumu un atsauksmju sistēmām. Šā tiesiskā regulējama labāka izpilde un ievērošana sekmēs lielāku uzticēšanos, caurskatāmību un godīgumu.

Komisija kopā ar šo paziņojumu iesniedz leģislatīvo priekšlikumu pārskatīt Regulu par sadarbību patērētāju tiesību aizsardzības jomā, lai veicinātu, ka ES tiesību normas patērētāju aizsardzības jomā tiek efektīvāk izpildītas pārrobežu situācijās.

Komisija ir pārskatījusi vadlīnijas par Negodīgas komercprakses direktīvu, kuras tiks pieņemtas kopā ar šo paziņojumu. Komisija turpinās vērtēt jebkādas papildu vajadzības precizēt pastāvošos patērētāju aizsardzības noteikumus saistībā ar platformām, 2017. gadā veicot ES patērētāju aizsardzības un tirgvedības tiesiskā regulējuma piemērotības pārbaudi. Tā arī sekos līdzi tam, kā tiek īstenoti principi par salīdzināšanas rīkiem, kas pēc Komisijas ierosmes sagatavoti dialogā ar daudzām ieinteresētajām pusēm³⁸.

Lai dotu lielāku varu patērētājiem un garantētu konkurences, patērētāju aizsardzības un datu aizsardzības principu ievērošanu, **Komisija turpinās sekmēt sadarbības pasākumus, tostarp ne vēlāk kā līdz 2017. gadam izstrādās principus un vadlīnijas par elektroniskās identitātes sadarbību. Mērķis būs mudināt tiešsaistes platformas atzīt citus elektroniskās identifikācijas līdzekļus** (jo īpaši tos, par kuriem ir paziņots saskaņā ar

³⁷ Skatīt kopsavilkuma ziņojumu par sabiedrisko apspriešanu par tiešsaistes platformām.

³⁸ Skatīt COM (2011) 942 galīgo redakciju.

Regulu par elektronisko identifikāciju un uzticamības pakalpojumiem elektronisko darījumu veikšanai³⁹), kas nodrošina tādu pašu garantiju līmeni.

Turpinot dialogu ar visām ieinteresētajām pusēm, **Komisija aicina nozari** pastiprināt brīvprātīgus centienus, kuriem Komisija sniegs koordinējošu atbalstu, lai novērstu uzticību mazinošu praksi, konkrētāk, risinātu neīstu vai maldinošu atsauksmju problēmu, taču neaprobežojoties ar to vien.

- ***Godīgas un inovācijai labvēlīgas uzņēmējdarbības vides veidošana***

Deviņi no desmit respondentiem sabiedriskajā apspriešanā uzskatīja, ka ir iespējams uzlabot uzņēmumu savstarpējo sadarbību (B2B) starp platformām un piegādātājiem. Tika uzsvērti iespējamie problemātiskie piemēri saistībā ar līgumu noteikumiem un praksi daudzās nozarēs⁴⁰.

Vairāk nekā 80 % respondentu, kuri puda neapmierinātību ar pastāvošajām B2B attiecībām, uzskatīja, ka tirgus dinamika neatrisinās šo problēmu un ka ir nepieciešams īstenot regulatīvu un neregulatīvu pasākumu kopumu.

Daudzi respondenti uzskatīja, ka platformu izveidotā iekšējā sūdzību izskatīšanas kārtība nav efektīva un rada pārāk lielas izmaksas, lai atrisinātu sarežģījumus, kuri rodas starp tiešsaistes platformām un to piegādātājiem.

Tā kā tiešsaistes platformu nozīme ekonomikā pieaug, noteikumi par piekļuvi tiešsaistes platformām var būt svarīgs faktors tiešsaistes un bezsaistes uzņēmumiem. MVU un mikrouzņēmumiem dažas tiešsaistes platformas ir svarīgs un dažkārt arī galvenais piekļuves punkts noteiktiem tirgiem un datiem. Savukārt tiešsaistes platformas ir ļoti ieinteresētas ilgtspējīgās un pozitīvās attiecībās ar uzņēmumiem lietotājiem, ar kuriem tās sadarbojas vērtības radīšanā.

Sabiedriskajā apspriešanā dažas ieinteresētās puses uzsvēra savas bažas par tiešsaistes platformu negodīgo tirdzniecības praksi. Visizplatītākie norādītie sarežģījumi ir šādi:

1. platformas uzspiež negodīgus noteikumus un nosacījumus, jo īpaši piekļuvei svarīgai lietotāju bāzei vai datubāzēm;
2. platformas atsaka piekļuvi tirgum vai vienpusēji maina nosacījumus par piekļuvi tirgum, tostarp par piekļuvi svarīgiem saimnieciskās darbības datiem;
3. platformu divējādā loma: tās atvieglo piekļuvi tirgum un vienlaikus konkurē ar piegādātājiem, kā rezultātā platformas var nodarboties ar negodīgu savu pakalpojumu popularizēšanu, tādējādi kaitējot šiem piegādātājiem;
4. negodīgi “paritātes” noteikumi, kas rada nelabvēlīgas sekas patērētājam; un
5. caurskatāmības trūkums, jo īpaši saistībā ar platformu tarifiem, datu un meklēšanas rezultātu izmantošanu, kas var kaitēt piegādātāju saimnieciskajai darbībai.

³⁹ 2014. gada 23. jūlija Regula (ES) Nr. 910/2014 par elektronisko identifikāciju un uzticamības pakalpojumiem elektronisko darījumu veikšanai iekšējā tirgū.

⁴⁰ Skatīt kopsavilkuma ziņojumu par sabiedrisko apspriešanu par tiešsaistes platformām.

Ļoti daudzi uzņēmēji sabiedriskajā apspriešanā uzsvēra potenciāli nelabvēlīgās sekas, ko var radīt šāda iespējamā negodīgā tirdzniecības prakse, un norādīja, ka ir vajadzīgi vēl citi regulatīvi un neregulatīvi pasākumi⁴¹.

Visbeidzot, apspriešanā tika arī konstatēta nepieciešamība izpētīt jautājumus, kuri ir saistīti ar datu īpašumtiesībām un lietošanu, kā arī piekļuvi tiem. Tas ir nepieciešams, lai nodrošinātu atbilstošākas un līdzsvarotākas līgumattiecības starp pakalpojumu sniedzējiem un komerc lietotājiem, jo tas ir svarīgs ieguldījums veicinošs faktors.

Konkurence un iekšējā tirgus politika jāvērtē kā savstarpēji papildinošas politikas, kas var būtiski iespaidot digitālo pakalpojumu tirgus efektīvu darbību saistībā ar tiešsaistes platformām.

Konkurences tiesību normas risina jautājumus saistībā ar tirgus dalībnieku konkurenci, kas nodrošina patērētājiem plašākas izvēles iespējas par zemākām cenām un palielina inovācijas izdevības. ES konkurences politikas pamatā ir nemainīgi principi, taču tās līdzekļi ir elastīgi un tos var efektīvi piemērot neatkarīgi no dažādu tirgu īpatnībām, tostarp arī tiešsaistes platformām.

Papildus konkurences politikas piemērošanai rodas jautājums par to, vai ir jārīkojas ES līmenī, lai risinātu godīguma B2B attiecībās. Pašreizējā posmā vajadzīgs vairāk informācijas par attiecībām starp platformām un to piegādātājiem vai partneriem, lai izvērtētu un apzinātu to sarežģītumu būtību un apmēru, kuri var kaitēt šādu piegādātāju saimnieciskajai darbībai, jo īpaši ja tie var nelabvēlīgi ietekmēt inovāciju. Ja veselu MVU ekosistēmu uzņēmējdarbības modelis ir atkarīgs no piekļuves nedaudzām tiešsaistes platformām vai ja platformām ir piekļuve līdz šim nepieredzēti lielām datu kopām, var veidotas jaunas asimetrijas. Šādās situācijās daži platformu piegādātāji var nesamērīgi ciest no potenciāli negodīgas tirdzniecības prakses, pat ja konkrētajai platformai nav izteikti dominējošs stāvoklis.

Komisija veiks padziļinātu pētījumu⁴² par B2B attiecību praksi tiešsaistes platformu vidē. Tās laikā tiks padziļināti pētīti sabiedriskajā apspriešanā noskaidrotie aspekti, kā arī iespējamie koriģējošie pasākumi papildus konkurences tiesību normu piemērošanai, piemēram, (labprātīgi) strīdu izšķiršanas mehānismi, caurskatāmība un labāki informatīvie pasākumi vai vadlīnijas. Jo īpaši Komisija cieši sadarbosies ar ieinteresētajām pusēm un valsts iestādēm. **Līdz 2017. gada pavasarim Komisija izvērtēs, vai ir nepieciešami ES papildu pasākumi.**

iv) Gādāt par tirgu atvērtību un nediskriminējošu attieksmi, lai sekmētu datvirzītu ekonomiku

Lielākā daļa no visiem respondentiem sabiedriskajā apspriešanā norādīja, ka ir nepieciešams stiprināt tiešsaistes platformu spēju nodrošināt pāreju uz citām platformām⁴³.

⁴¹ Skatīt kopsavilkuma ziņojumu par sabiedrisko apspriešanu par tiešsaistes platformām.

⁴² Tostarp ieinteresēto pušu darbsemināri, ekspertu grupu tikšanās, apsekojumi un pētījumi.

⁴³ Skatīt kopsavilkuma ziņojumu par sabiedrisko apspriešanu par tiešsaistes platformām.

Daudzi uzņēmēji un privātpersonas minēja, ka problēmas rada tiešsaistes platformu lietojumprogrammu saskarņu (API) dizains vai tas, ka mainās nosacījumi par piekļuvi tām.

Funkcionējošā digitālajā vienotajā tirgū iespēja lietotājiem pēc iespējas vienkāršāk nomainīt platformas ir priekšrocība. Lietotājiem jābūt izvēles brīvībai lemt par tiešsaistes platformas izmantošanu un savu datu koplietošanu, pamatojoties uz sniegtā pakalpojuma kvalitāti, un nevis tādēļ, ka pāreja uz citu platformu, tostarp datu pārvietošana, ir apgrūtināta. Eiropadome skaidri norādīja šo aspektu savos 2013. gada oktobra secinājumos⁴⁴, un šāda nostāja plaši atbalstīta arī sabiedriskajā apspriešanā. Respondenti sabiedriskajā apspriešanā cita starpā ierosināja izstrādāt kopīgus datu pārsenes standartus un pauda atbalstu personisku un nepersonisku jēldatu vispārējai pārsesamībai vai pārvietojamībai. Tas ir svarīgi komercietotāju skatījumā, jo tie glabā un apstrādā klientu un darbinieku personas datus, kā arī strādā ar tādu lielu nepersonisku datu apjomu, kuri ir būtiski, lai nodrošinātu saimnieciskās darbības nepārtrauktību.

Pārsenes atvieglošana un izmaksu samazināšana ir svarīga arī no publisko iestāžu skatpunkta. Datu pārsesamība, standartu izstrāde un sadarbība, tostarp ar atvērtu API balstītu ekosistēmu starpniecību, ir galvenie faktori, kas veicina datu brīvu pārvietošanos digitālajā vienotajā tirgū. Visumā API var nodrošināt iespēju mazākiem uzņēmumiem izmantot vai atkārtoti izmantot saimnieciskās darbības datus. Šajā sakarā labi funkcionējoša piekļuve saimnieciskās darbības datiem, izmantojot lietotājam draudzīgas un labi veidotas API, veicina ekosistēmu radīšanu un paplašināšanu ar jauniem un inovatīviem produktiem, izmantojot jau apkoptus un dažkārt vēl neizmantotus datus⁴⁵.

Lielās tiešsaistes platformas un starpniecības pakalpojumi, piemēram, lietotņu veikali un e-komercijas tirdzniecības vietas var darboties kā noslēgtas ekosistēmas. Tas ir saistīts ar dažādiem iemesliem, tostarp kvalitātes kontroli, atbildības aspektiem un drošību. Noslēgtas platformas ekosistēmas var vēl vairāk palielināt efektivitāti, tostarp radīt lielāku konkurenci starp platformām, taču tām var būt arī negatīva ietekme⁴⁶. Ja platformu inovācijas atbalstam izmanto publisko finansējumu, tad kopumā ieteicamāki ir atvērtu platformu modeļi. Tas ietver ES investīcijas inovācijā jaunās jomās (piemēram, virtuālā realitāte, viedās pilsētas un lietiskais internets), un kopumā veido ilgtspējīga nākotnes tīmekļa pamatu. Atvērtas platformas ekosistēmas var piedāvāt nozīmīgas priekšrocības, proti, ietaupīt platformu maiņas izmaksas un uzlabot tirgus efektivitāti. Tāpēc īpaši lietderīgs ir Komisijas atbalsts, lai nodrošinātu **nākotnes digitālo tehnoloģiju atvērtības saglabāšanu**.

Komisija, īstenojot 2016. gada beigās ieplānoto “brīvas datu plūsmas iniciatīvu”, izvērtēs, kādas būtu efektīvākās pieejas, tostarp tehnisko standartu izveide, lai atvieglotu platformas maiņu un datu pārsesamību starp dažādām tiešsaistes platformām un mākoņpakalpojumiem gan uzņēmumiem, gan privātiem lietotājiem.

⁴⁴ “Tāpat ir jāpievēršas šķēršļiem, kas lietotājiem, kad tie izmanto dažādas platformas, neļauj piekļūt savam ” digitālās dzīves ” saturam, jo nav savietojamības vai arī saturs un dati nav pārsesami. *Tas kavē digitālo pakalpojumu izmantošanu un konkurenci.* Tādēļ ir jāizveido atvērta un nediskriminējoša sistēma, lai nodrošinātu minēto savietojamību un pārsesamību, netraucējot strauji augošās digitālās jomas attīstību un novēršot nevajadzīgu administratīvo slogu, jo īpaši MVU.”

⁴⁵ Tas ir jo īpaši svarīgi attiecībā uz lietiskā interneta platformām, kā izskaidrots dienestu darba dokumentā “*Advancing the Internet of Things in Europe*,” SWD(2016) 110/2.

⁴⁶ Kā, piemēram, ir atzīmējusi arī Vācijas *Monopolkommission* sava 2015. gada ziņojuma “Competition policy: The challenge of digital markets” 243. punktā.

Šajā saistībā **Komisija arī pārbaudīs iespējamos šķēršļus vienotam ES datu tirgum,** kurus var izraisīt juridiskā nenoteiktība attiecībā uz datu īpašumtiesībām un lietojamību **vai piekļūšanu tiem,** tostarp ar lietojumprogrammu saskarnēm saistītos aspektus.

6. SECINĀJUMS

Šajā paziņojumā Komisija ir izklāstījusi savu vispārējo tiešsaistes platformu novērtējumu, kas ir daļa no tās digitālā vienotā tirgus stratēģijas.

Tiešsaistes platformas ir ļoti nozīmīgas inovācijai un izaugsmei digitālajā vienotajā tirgū. Tās ir pašos pamatos mainījušas piekļuvi informācijai un palielinājušas daudzu tirgu efektivitāti, labāk sasaistot pircējus ar pakalpojumu un preču pārdevējiem. Lai gan dažas tiešsaistes platformas visā pasaulē ir sasniegušas rekordlielu lietotāju skaitu un nepārtraukti iesaistās jaunās ekonomikas nozarēs, vēl joprojām ir daudzas iespējas, kuras var izmantot jaunradītas un konkurētspējīgas Eiropas platformas. Efektīvi veicināt inovāciju šajās jomās, vienlaicīgi atbilstoši aizsargājot patērētāju un citu lietotāju likumīgās intereses, iespējams, ir pats svarīgākais uzdevums, kas ES pašlaik jāpaveic, lai nākotnē nodrošinātu savu konkurētspēju pasaulē.

Šajā novērtējumā ir arī apzinātas vairākas jomas, kurās ir rūpīgi jāizvērtē publiskās vai privātās intereses un jānodrošina labāka ES regulatīvo standartu ievērošana.

Tāpēc paziņojumā ir uzsvērts, ka jāpiekopj tāda politika un regulatīvās pieejas, kas piedāvā tiešus risinājumus šīm problēmām, ir elastīgas un būs piemērotas arī nākotnes prasībām.

Atbilstošos gadījumos pašregulējums un kopregulējums bieži var dot labākus rezultātus, proti, sekmēt spēcīgu platformu ekosistēmu attīstību Eiropā, kā arī papildināt vai nostiprināt esošos tiesību aktus, kuri jau regulē tiešsaistes platformu noteiktas darbības.

Novērtējumā apzināto problēmu risināšana būs atkarīga no tā, vai nozarē tiek ievēroti piemērojamie ES tiesību akti, un tā, cik efektīvi ir brīvprātīgie pasākumi, ko īsteno, lai saglabātu lietotāju uzticēšanos.

Visbeidzot, lai izpildītu dotu solījumu —digitālo ekonomiku visiem—, Komisija aicina visas publiskās iestādes un attiecīgās ieinteresētās puses, jo īpaši dalībvalstis un Eiropas Parlamentu, atbalstīt šo pieeju, lai ES būtu pilnībā gatava digitālajai nākotnei un vienlaikus saglabātu savas kopīgās vērtības.